

Pola Esperantisto

Esperantysta Polski

MONATA REVUO DE ESPERANTISTA MOVADO EN POLUJO KAJ EKSTERLANDE
MIESIĘCZNY PRZEGLĄD RUCHU ESPERANCKIEGO W POLSCE I ZAGRANICĄ

ELDONANTOJ: POLA ESPERANTISTA KLUBO &
WYDAWCY: SOCIETO ESPERANTO EN KRAKÓW.

REDAKTORZY PROF. DR. ODO BUJWID — TAD. HODAKOWSKI
REDAKTANTOJ

XXVII JARO NR. 7

Redakcio kaj
Administracio KRAKÓW, LUBICZ 34.
Abonprezroj ktp. vidu te fino de l' tekstoparto.

JULIO 1933.

INTERNA IDEO KAJ NEŬTRALECO.

DE I. LEJZEROWICZ.

Tiom multe estas parolate kaj skribate pri la Interna ideo kaj la neŭtraleco de la esperantismo, ke estus utile foje fari la klopodon tute klare difini ambaŭ konceptojn. Kio fakte estas la t. n. Interna Ideo, kiun ideologion ĝi reprezentas, kion ĝi celas kaj esprimas? Kio estas la t. n. neŭtraleco, en kiuj kadroj ĝi efektiviĝas, per kio ĝi manifestiĝas kaj kiajn limojn ĝi havas? Jen estas demandoj, kiuj devas logike okupi la menson de ĉiu konscia esperantisto.

Teorie ambaŭ tiuj konceptoj kompletigas sin reciproke kaj praktike ili kunfandiĝas nedisiĝeble. Ni ne povas apartigi la Internan Ideon de la neŭtraleco kaj inverse. Kiam esperantistoj rilatiĝas sin al la Interna Ideo, ili necese aludas al la neŭtraleco, kaj kiam ili akcentas sian neŭtralecon, ili faras tion en nomo de la Interna Ideo, kiu emanis tiun neŭtralecon. Sed ne ekzistas klareco en la tuta afero, kaj mi timas, ke eĉ malnovaj pioniroj ruĝiĝus, se oni abrupte demandus ilin pri la ideologio de la Interna ideo kaj la neŭtraleco de la esperantismo.

Laŭ la Bulonja deklaro la esperantismo estas senkolora movado, celanta la disvastigadon de lingvo internacia. Io simila ekz. estas la fabrikoj de Phillips, kiuj celas la disvastigadon de siaj artikloj tute egale por kiu celo oni uzas ilin. Aliflanke la esperantismon akompanas iu nedifinita profunda kaj sincera idealismo, fontanta el la amplenaj koroj de la Majstro kaj liaj unuaj disĉiploj. Kvankam neoficiala, tiu-ĉi idealismo konservis en nia movado karakteron integralan.

En tri ĉefaj rilatoj esprimiĝas la t. n. neŭtraleco: en rilatoj de religio, nacieco kaj politiko. Deklari, ke esperantisto povas fariĝi ĉiu homo sen diferenco pri tio, al kiu religio, nacieco aŭ politiko li apartenas, estas tiel absurde, kiel senutile: kiu volas lerni Esperanton, neniu demandas pri rajtigo. Sekve, la t. n. neŭtraleco devas esprimiĝi en la maniero, laŭ kiu la oficiala esperantismo fiksis sian sintenon al la problemoj de religio, nacieco kaj politiko. Tio simple signifas, ke esperantisto oficiale ne rajtas trudi al alia siajn konvinkojn religiajn, naciajn kaj politikajn.

Ne forgesante, ke la neŭtraleco fontas el profunda kaj sincera idealismo nomata Interna Ideo, ni devas plue konkludi, ke tiu neŭtraleco povas esti pozitiva, kaj negativa. Se ĝi baziĝas sur la Interna Ideo, ĝi necese fariĝas pozitiva, ĉar Ideo esenca estas pozitiva en si mem kaj konkreta: ĝi devas havi sian formon kaj karakteron, ĝi estas tia kaj ne alia, ĝi havas siajn kontrastojn kaj kontraŭojn. Kio ne kongruas kun tiu Ideo, estas simple kontraŭ ĝi. Sekve, la espe-

rantismo konforme al la spirito de la Interna Ideo povas resti neŭtrala rilate al problemoj de tiaj movadoj, kies ideologio estas simila al tiu de la esperantismo aŭ almenaŭ ne kontraŭas ĝin. Ne dezirante sian junan movadon ligi per difinitaj dogmoj, nia Majstro saĝe lasis al ĝi ĉarman elastecon kaj liberecon, por ke ĝi trankvile kaj senskue kapablu alpreni ĉion belan kaj altan, kion entenas aliaj kulturmovadoj. Kiel dirite li stampis nian movadon per profunda idealismo, kaj idealismo mallonge signifas amon aŭ almenaŭ toleradon al ĉio, kio estas bona, utila kaj kontraŭbataladon al ĉio, kio estas malbona, malutila kaj malbela por la homaro kaj kulturo.

Nur tiel konkludante ni povas kompreni, kial la Majstro, mem estante tiutempe rusa civitano, kuraĝis en la jaro 1906 dum la kongreso en Genevo kondamni plej energie la demonan caran politikon, kaj pli poste en Londona Guildhall per akraj sed belaj vortoj malbeni la ŝovinismon. Jen, lia neŭtraleco estis pozitiva. Li ne elturniĝis per falsa preteksto pri neŭtraleco, vidante la maljustegan politikon de la caraĉo, kiu suferigis milionojn en la vastega Rusujo. Li sciis laŭte kaj malkaŝe protesti kontraŭ tiu barbareco kaj per tio ankoraŭ pli glorigis sian grandan idealistan nomon.

Post la morto de la Majstro la koncepto pri nia neŭtraleco aĉe kripliĝis. Ĝi alprenis negativan karakteron, kaj pro tio kompreneble perdas ĉian kontakton kun la alta Interna Ideo. Ne ekzistas demando, kiel ni tenu nin rilate diversajn politikajn, religiajn aŭ naciecajn problemojn. Tute simple: ni havas nian sintenon al tiuj aferoj! La esperantismo malaperis, restis nur Esperanto.

Se oni ekz. demandus nuntempan esperantiston, kion li opinias pri la persekutado kaj subpremado kontraŭ la negroj en Ameriko, li verŝajne respondus al vi: en aferoj de raso mi kiel esperantisto estas neŭtrala, sekve mi ne protestas kontraŭ tiu kruela barbarajo. Sed mi estas certa, ke la Majstro sendube estus havinta alian opinionon pri tio. Ĉu li ne diris, ke „kun tia Esperanto, kiu servas ekskluzive al la celoj de komerca utileco, ni volas havi nenion komunan!“? Kaj mi kredas, ke li estus volinta havi nenion komunan ankaŭ kun tia blankrasa esperantisto, subpremanta la negrojn.

Mankas, verdire, klara difino de la Interna Ideo kaj sfero de nia neŭtraleco, ĉar ilia amplekso estus tro vasta, sed ekzistas tute klara difino negativa pli malpli tia: ĉio, kio estas kontraŭ la tuthomara kulturo kaj subpremas niajn plej primitivajn rajtojn homecajn, estas per si mem kontraŭ la esperantismo! Ĉu la esperantismo povas resti do neŭtrala rilate al banditismo? Ne. Ĉu rilate al kontraŭreligiaj persekutadoj? Ne! Ĉu rilate al kontraŭrasa politiko? Ne! Kial? Simple tial, ĉar barbareco estas la antitezo de homeco, sekve ankaŭ la antitezo de la Interna Ideo kaj de la esperantismo ĝenerale.

Principe, la esperantistaro ne rajtas miksi sin en aferojn de politiko (se politiko ni nomas la manieron de regado, la reĝimon, sed ne la metodojn emanigantajn el tiu reĝimo). Sekve la oficiala esperantismo ne rajtas kondamni la faŝismon, nek la komunismon. Sed mi pensas, ke la oficiala esperanto movado grave pekis, kiam antaŭ kelkaj jaroj okazis barbara persekutado kontraŭreligia en Rusujo. Homoj, kiuj kantas la Zamenhofan himnon, devas havi la kuraĝon protesti kontraŭ barbarajoj. Ni ja ne estas butikoj, kiu vendas sole Esperanton. En nia tendaro oni aŭdas ja ofte altajn devizojn. Kiamaniere ni realigas, aŭ penas realigi ilin? Bedaŭrinde ili estas nur frazoj!

Vole nevole oni ekpensas al la lastaj okazintaĵoj en Germanujo kaj la tiea „revolucio“. Se tiu ŝtato volas esti regata laŭ faŝista reĝimo, la esperantismo kompreneble ne rajtas protesti kontraŭ tio. Sed kiam tiu reĝimo aplikas metodojn de la mezepoka inkvizicio, kiam ĝi oficiale celas ekstermi rason, subpremi homojn ne pro ilia politiko sed pro ilia religio aŭ deveno, kiam oni publike bruligas librojn de plej gloraĵ homaranoj — tio jam ne nomiĝas plu politiko, sed barbareco kaj rilate al barbareco oni ne povas resti neŭtrala. Kontraŭ barbareco oni batalis, protestas kaj indignas energie!

Ankaŭ en Varsovio okaze de la VI Tutpola Kongreso ni povis aŭdi feliĉe izolitan opinionon de kelkiuj, ke la antirasaj kaj antikulturaj persekutadoj en Germanujo estas aferoj de politiko, en kiujn ni ne devas miksi nin. Se estas tiel

tiuj esperantistoj devus konfesi, kie komenciĝas ilia kulturhomeca, idea kriticismo? Kion do vera idea esperantisto rajtas kontraŭbatali, krom Idon ka: Occidental?

Koncerne la politikon mi devas mencii, ke ĉio, kio en la nuna vivo okazas, havas sian nelan politikan aŭ socialan karakteron, kaj se oni volus elimini ĝin, ni simple troviĝus sen reala bazo. Se politiko estas barbara, ni kontraŭbatalos ĝin, ĉar ni ne povas, ja ne rajtas uzi ridindan pretekston de neŭtraleco. Amerika „samideano“, persekutanta negron, aŭ germana „samideano“ persekutanta alian rason, neniiĝanta en flamoj nian kulturhavajon, povas havi nenion komunan kun mi, idea esperantisto. Kaj oni ne diru, ke nia negativa sinteno al tiu barbareco povas malutili nian movadon en Germanujo. Antaŭ la milito la esperantismo travivis sian plej brilajn epokon, ĝuste tiam, kiam esperantismo estis konsiderata kiel idea kulturmovado. Vera kulturo nur ignoros nin, se ni niavice ne ignoros barbaran agadon.

Estas nun multe diskutata la demando, ĉu la nunara Universala Kongreso povas okazi en Kolonjo. Tiurilate la germanaj esperantistoj kontestas sin mem: unuflanke ili invitas, aliflanke ili asertas, ke la „revolucio“ en Germanujo ankoraŭ ne estas finita. Nu, mi pensas, ke en lando, kie la revolucio ne estas finita ankoraŭ, ne estas taŭga tereno por nia kongreso. S-o Karl Minor volas en Heroldo, ke la kongresanoj simple kaŝu siajn politikajn konvinkojn. Sed kion ni faru? Ĉu ni aplaudu la barbarecon kaj arangu eble solenan aŭtodafeon de esperantaj libroj? Ĝi estus tre pompa programero de la kongreso...

Salutante plej kore ĉiun germanan „samideanon“ idean kaj ĝenerale ĉiun homece pensantan en Germanujo, mi tamen ne volas kaŝi min sub la trompajnflugilon de l' falsa neŭtraleco rilate al tiuj esperantistoj aŭ neesperantistoj, kiuj aprobas la lastajn plorinda'n okazintaĵojn en Germanujo. Kaj oni volu kompreni, ke en nomo de la alta idealo Zamenhofa, en nomo de la profundsenta Interna. Ideo ni ne povas nunjare partopreni la Jubilean Kongreson en lando, kies ago bedaŭrinde neas ĉiun kulturon kaj plej primitivajn homecajn rajtojn. Kaj la germana esperantistaro kaj ĝiaj Esperanto-gazetoj, inkl. Heroldo, ĉesu fine kredis, ke ni faras la „Greuelpropaganda“. Ni vivas en Eŭropo kaj feliĉe scias kio en ĝi okazas. La germanaj radio-stacioj plej bone mem informis pri ĉio. Kaj se estas necese, ni povas citi laŭlitere diversajn dekretojn, kiujn tute ne honorigas la nunan regantojn en Germanujo.

La Interna Ideo volas kunigi la popolojn en „unu grandan rondon familian“, ĝi volas rompi la rasajn antaŭjuĝojn, ĝi celas pacon kaj konkordon inter gentoj kaj religioj. Ka: esperantisto, kiu tiujn devizojn ne povas digesti, pardonu milfoje — ne rajtas kanti la Zamenhofan himnon, se li volas esti sincera.

ĈU LA XXV UNIVERSALA KONGRESO DE ESPERANTO DEVAS OKAZI EN KOLONJO?

Publika respondo je la Alvoko de la Prezidanto de ICK.

Kolonjo estas bela — mi dirus: belega - urbo. La Rejnanoj kun sia koraĵo kaj tre gaja kantemo certe estas la plej konvenaj por aranĝi jubilean esperantofeston. La germanaj Esperantistoj kiel plej altrangaj merituloj en la historio de nia movado certe rajtas postuli ke jubilean feston de nia Esperanto mondo arangu nur ili. Ili rajtas ĝui tiun plezuron. Ili rajtas certigadi pri sia sindono al nia afero kaj fieri pro sia laboremo. Ne elkalkuleblaj estas en la kadroj de simpla arbikolo ĉiuj meritaj agoj de la Germanaj Esperantistoj. Neniu tial havis ion kontraŭ tio, ke la 25-a (jubilea) Universala Kongreso de Esperanto estu okazonta en Kolonjo. Kontraŭe, ĉiuj eĉ tre ĝojis.

Kaj ankaŭ mi inter ili.

Kaj ankaŭ multegaj pli ol multegaj aliaj, kiu... nun ne plu ĝojas.

Kaj ne plu ili ĝojas, ne pro tio ke subite ia „timo“ naskiĝus en iliaj koroj nek pro alia kaŭzo el ilia flanko...

El Germanujo eliris la kaŭzo, kiu haltigas la entuziasmon de la Esperantistaro, el la Kongresa lando venis la disrevo. Kaj ne simpla, ne malgranda, ne

malŝatinda estas tiu kaŭzo. Ĝi ne naskiĝis en la fantazio de ia timema grupeto. La tutan mondon tiu kaŭzo ekskuis. Ne nur la esperantan, sed ankaŭ la ceteran. Tiu kaŭzo — ni ĝin bonege konas ĉiuj — ne estas ia elpensajo, aŭ, kiel volis ĝin nomi la estimata Prezidanto de ICK „dubo“, kiuj aperas ĉiujare, antaŭ ĉiu Kongreso.

Sinjoro Prezidanto! La esperanta publiko ne konsistas el infanoj. La Esperantistaro konsistas el homoj plenaĝaj! Tiuj homoj legas krom la esperantaj ankaŭ siajn, naciajn gazetojn. Krom Heroldon de Esperanto ĉiu el ni legas ankorau aliajn gazetojn. Kaj en tiuj aliaj gazetoj ankaŭ estas informoj, kaj ne malpli fidindaj ol tiuj, kiujn donas (eĉ inter la linioj) Heroldo de Esperanto. Sekve via kuraĝo „certigi, ke tiuj duboj estas nur imagaj“ ne estas bazita sur solida fundamento. Vi vin bazas sur la informoj de vi ricevitaj, kaj ni — t. e. la tuta plenkonscia, sobra kaj malflamiĝanta Esperantistaro bazas nin ankaŭ sur informoj. Kies informoj estas pli fidindaj? Ni komparu.

Ĉu tio, kion skribas la Germanoj el LKK (tio povas estis suspektata, kiel ne objektiva, ĉar povas esti ke la LKK estis al tio devigita, aŭ; la LKK volas tamen pro patriotismo subteni la bonan opinion eksterlande, au eĉ... savi tion, kion ĝi jam enmetis en la Kongresan entreprenon: energion, tempon, propagandon kaj — last not least — elspezojn.) kaj ĉio tio estas nur puraj frazoj?

Ĉu...

1) La dolorkrioj de tiuj centoj, miloj au eble eĉ dekmiloj da homoj kiuj estas senhome turmentataj, batataj kaj tute klare: inkviziciataj.

2) La kriegoj de la torturataj en la miloj de malliberejoj.

3) La stertoroj (ĉar mankas jam forto por krii) de tiuj tutaj legioj da martiruloj, kiuj pro siaj konvinkoj aŭ kredoj aŭ religioj estas devigitaj al travivado de plej rafinitaj suferegoj, ĉu spiritaj, ĉu moralaj, ĉu eĉ tute laŭvorte: fizikaj.

4) La nomoj de iama fiero de Germanujo, la Nobelpremiito Einstein, la mondfama profesoro Zondek ktp ktp. (kiu elkalkulos ĉiujn nomojn?) kiuj e la maljunaj jaraĵoj estas devigitaj al forkuro de sia patrujo kaj serĉado de azilo ĉe fremdaj akademioj. Kaj ili, tiuj, kiuj sukcesis forkuri kaj vagadi tra la mondo jam apartenas al la pli feliĉaj. Ĉar tiuj, kiuj restis estas ja multege malpli, aŭ pli ĝuste: pli malfeliĉaj.

5) La nomoj: Ehrlich, Koch, Marx, Wilstaeter, Toller, Wassermann, Zweig, Feuchtwanger, Reinhardt kaj tiom multe da aliaj (ekmankus papero por citi ĉiujn) iam alportis plej grandan gloron al Germanujo. Kaj nun? Per kio repaĝis al ili la „dankema“ patrujo? Per... AUTO — DA — FE! (En 1933! Kia hontego!)

6)

1001) Zamenhof ankaŭ estis Hebreo. Ni ĉiuj vivigas por tiu ĉi nomo plej altan adoron. La lernolibroj de Esperanto estas por ni ĉiuj — preĝlibroj. Sro Prezidanto, ĉu vi povas kun mano sur la koro kaj pura konscienco aserti ke tiuj niaj preĝlibroj ne troviĝis inter tiuj, kiuj estis bruligitaj en la fama AUTO—DA—FE? La fumo kaj haladzo de tiu eterna honto ankoraŭ ne forodoris. La vundoj de ĉiuj martiruloj ankoraŭ ne cikatriĝis, la torturado eĉ ankoraŭ ne ĉesliĝis kaj... Vi volas nin certigi, ke ne estas kion timi...

Sinjoro, Prezidanto!

Kiarajte vi imputas al ni ian timon? ian senton, kiu al ni estas tute fremda?

Ĉu vi opinias ke nur tia sento detenas homon de veturo al Kongreso?

Ĉu vi ne povas kompreni, ke povas esti ankaŭ nevoloj?

Por ke ni konsentu veturi al Kongreso ne sufiĉas la certigo ke ne estas kion timi, ne sufiĉas la certigo ke ni ne havos malagrablaĵojn. Por ke ni volu ien veturi (estas ĉi por plezuro) ni devas havi la certecon, ke ni havos plezuron, ke ni bonege kaj plej aĝrable pasigos la tempon...

Kaj ĉu vi imagas al vi ke oni povas aĝrable pasigi tempon en lando, en kiu samtempe estas persekutoj? Kaj tiuj persekutataj estas niaj fratoj? Kaj la haladzo de la brulantaj libroj sufokas niajn gorĝojn? Kaj la ĝemoj de la torturatoj penetras tra niaj ostoj? Ĉu povus ni tiam nin senti bone? Ĉu povus en tiaj kondiĉoj aperi rideto sur niaj vizaĝoj?

Ne, Sro Prezidanto! Tro grandaj ankoraŭ estas en ni la homaj sentoj, ke ni povu ne aŭdi la ve-kriojn. Tro forte trapikas niajn korojn la teruraj doloroj

de niaj fratoj (ĉiuj turmentatoj — estas niaj tratoj; tia estis la sinteno de nia Majstro kaj ni, liaj disĉiploj, Lin ne perfidos) ke ni povu ne evidentigi tion sur niaj vizaĝoj. Malgraŭvole konvulsie krispiĝas la muskoloj de nia vizaĝo kaj kaŭzas grimacon de plej granda suferego. La batoj, kiujn ricevas niaj fratoj doloras ankaŭ nin. Ne postulu ke ni konsentu kun vi, ke „ni devas lasi al la germana popolo ordigi siajn proprajn aferojn, kiuj ne koncernas nin“. Eraro, erarego, kara Prezidanto! Ili tre, eĉ treege koncernas nin. La taktiko de nuntempa Germanujo jam ĉesis esti interna politiko. La vekrio eliras el ĝi tre malproksimen ekster ĝiajn limojn. Tion oni jam ne povas nomi politiko, aŭ taktiko. Tio jam transiras en domenon de senhoma kruelajo. Tio jam limas kun buĉado de homoj. Kaj vere tro fortaĵn nervojn, tro dikajn haŭton kaj tro ŝtopitajn orelojn oni jam devas havi por ne aŭdi tiujn lamentegojn el tie, eĉ se oni volus fermi la okulojn por ne vidi. Ne, Sro Prezidanto, torturado de homoj ne povas esti konsiderata kiel „propra afero“.

Viaj informoj de „oficialaj kaj privataj institucioj“, kiuj certigas „la normalecon de la vivo en Germanujo“ estas iomete elastaj. Ĉar se troviĝas iu, kiu volus tian staton nomi normala (mi jam ne diras pri tio, ke Sro Jung en la sama tempo skribas, ke „la revolucio ankoraŭ daŭras“); staton, dum kiu oni senhome turmentegas konstante malplifortajn homojn, nur pro tio ke ili estas sendefendaj nur pro tio, ke ili estas malplinombraj, se ankoraŭ en la tuta mondo troviĝas unu homo, kiu tian staton nomas normala, do tiu homo certe portas nigran haŭton kaj neniam Eŭropon vidis en sia vivo.

Kaj vi, Sro Prezidanto, prenas sub vian protekton tiun agadon. Ne, Sinjoro, ne, mi ne eraras: ne la germanajn samideanojn Vi prenas sub vian protekton, sed la nunan germanan reĝimon, la plej barbaran kruelejon en la historio de la mondo. Kion signifas viaj vortoj: „Mi havas la rajton diri, ke tiu konstato (ke se Zamenhof vivus, Li ne povus iri al Kolonjo) ne estas vera“? Kiu al Vi tiun rajton donis? Sur kio vi bazas tiun vian aserton? Kaj tia aserto, sen plua klarigo, povas ja naski diversajn konjektojn. Ĉu estus al vi agrable, se iu laŭte eldirus tian konjekton? Mi pensas, ke vi tro rapide alproprigi al vi tian rajton. Ĉar se nia Majstro „feliĉe estus ankoraŭ vivanta“. Li — eĉ se la germana registaro donus al Li specialan ateston pri certeco, Li certe kun plej granda indigno ĝin rifuzus kaj respondus: en tian landon, kie oni tiel barbare traktas miajn fratojn kaj tiel vandale bruligas iliajn verkojn — mi iu ne povas, mi iri ne volas. Jes, Sinjoro, tion aserti mi havas la rajton. Kaj tiu mia rajto estas pli certa kaj pli konsiderinda ol la via.

Plue vi skribas: „Estas tre stranga afero, ke niaj samideanoj; kiuj sendas artikolojn pri tiel gravaj aferoj, kiuj kapablas fari seriozajn difektojn al nia movado ne turnas sin al la unua instanco de la movado, al ICK... ktp.“

Se tiuj vortoj celas aludi mian personon, do mi volas al vi respondi, ke... vi plej certe ne bone memoras: Mia artikolo (la „Alvoko“, publikigita plene en Pola Esperantisto Nro 5) estis sendita ĝustatempe al ICK -malgraŭ ke ne ĉiuj tiutempe estis respektemaj al ICK — same kiel UEA, kaj al centroj de la Emovado. Sed ni lasu personajn kalkulojn (malgraŭ ke ne estis mi, kiu komencis tiun „personan“ taktikon). Por vi — vi skribas — la ĉefa afero estas la sukceso de Esperanto... Eraras tiu, kiu pensas ke nur li estas la sola patrioto esperanta. Ĉiu el ni samrajte povas diri ke al li la sukceso de Esperanto estas ĉefa afero, kaj nur per tiu ideo gvidata ĉiu el ni eliras publike. Kaj ĝuste pro tiu celo mi alvokis al la LKK. Ĉar ankaŭ mi volas ke Esperanto sukcesu. Kaj mi rajtis supozi ke en barbara lando tio okazi ne povas. Mi ne volis malsukceson. Ĉar en la nuna tempo la germana lando ja estas nur malgranda insulo en la tuta mondo de kulturo kaj etiko. Vere, insulo, kiun atente ĉiuj aliaj lando kaj popoloj observas, sed kun abomeno malaprobas. Ĉar neniu alia lando falis etike tiel malalten. Kaj por ni - pioniroj de tiel idealisma movado, kiel estas la esperanta tiu insulo honoron ne alportas. Se Esperanto en tiu sukcesos — tio por la tuta cetera mondo havos tiom malmulte da aŭtoritato ke kun la sukceso de Esperanto en la tuta mondo ĝi havos nenion komunan. Kaj se eĉ Esperanto -tie ne sukcesus, ĉu tio al Esperanto en la tuta mondo alportos malutilon? Ĉu la bruligado de verkoj de Marx malutilis al la valoro kaj sukceso de socialistoj en la tuta mondo?

Cu la aresto de la parlament-prezidanto Löbe haltigis la laboristan movadon en la mondo? Ĉu la banicio de prof. Einstein fermis antaŭ li la kultur-pojdojn de Eŭropo? Ne, Sro Prezidanto, la germana lando nun per unu tranĉo faris tro grandan abismon inter si kaj la kultura mondo, por ke ni havu kion timi pri ia sukceso aŭ malsukceso en tiu lando. Esperanto estas organismo tro giganta kaj tia malgranda talpeto -kiel nun la germana kulturo prezentigas — ne povas al Ĝi malutili (aŭ eĉ helpi) k. Via timo do estas tute senbaza. „Kaj nin ne timigos la noktaj fantomoj... „Esperanto per potenca procesiego marŝos antaŭen ĉiam. Ne povis ĝin haltigi -en la unuaj jaroj, kiam ĝi ne estis ankoraŭ tiom solidi, — la ĉikanoj en Rusujo, la persekutoj en Grekuo kaj ĉiuj aliaj malhelpaĵoj. Ne haltigos ĝin ankaŭ la vandalaj AUTO-DA-FE kaj aliaj perfertoj. Ne estas kion timi.

Ni nenion timas. Veturi Germanujon ni ne timas. NI NE VOLAS. Jen tie kuŝas la kaŭzo kiu nin haltigas. Ne en la timo, sed en la nevolo. En la abomeno kiun ni sentas al tiuj homoj kun kiuj ni devus nin renkonti dum tia Kongreso. Kun tiuj Judoj — kiuj ne hontas en la nuna tempo proponi al ni ke ni alvenu, sed ne manifestu niajn konvinkojn, (Jes, „ĉiu lando havas tiajn judojn; ĉe kiaj ĝi meritas“. Iam Germanujo havis tiajn Judojn, kiel Ehrlich, Wassermann, Koch, Karlo Marx, kaj al. Nun, kiam por tiaj judoj kiel Einstein ne plu estas loko en Germanujo, nur tiaj memhumiligantaj judoj sentas sin tie bone, kaj „scias adapti sin al la cirkonstancoj“... Tempora mutantur...)

Germanaj Esperantistoj! Vi malgraŭ ĉio restas ja niaj fratoj. Se vin tiaj vortoj, malkaŝantaj la efektivan ĉe vi situacion, doloras, vundas — akceptu niajn kunsent — esprimojn. Kiel ni volus vin helpi. Sed...

En lando, kie por la reprezentantoj de la homa genia menso (kiel Einstein, Zondeck, Marx kaj tiom multaj aliaj) ne estas loko, ankaŭ por Zamenhof ne estas loko. Kaj la Spirito de nia Majstro ne bezonu honti...

Veni vian landon nun, en tia heroda tempo, kaj ĝoji pro jubileo — ne estu koleraj, — ni ne povas. Ĝi estas super niaj fortoj. Ni esperu ke alian fojon (ne eterne ja daŭras mallumo, ankaŭ ĉe vi iam la suno levigos.), kiam revenos la al vi meritita glora tempo, tiam ni venos kaj kun vi ĝojos kaj estos feliĉaj partopreni vian duoblan feston: kaj vian spiritan liberigon, kaj viajn plenrajtajn Esperanto-solenojn.

Tion ni deziras al vi el la pleno de niaj koroj...

Kaj tiam, ho tiam ni estos plej feliĉaj plenpulme ekkrii:

Salve, Germania!

Ne koleru ĉe via dolorplena
frato kaj ver-ama samideano
Edvardo WIESENFELD L. K.

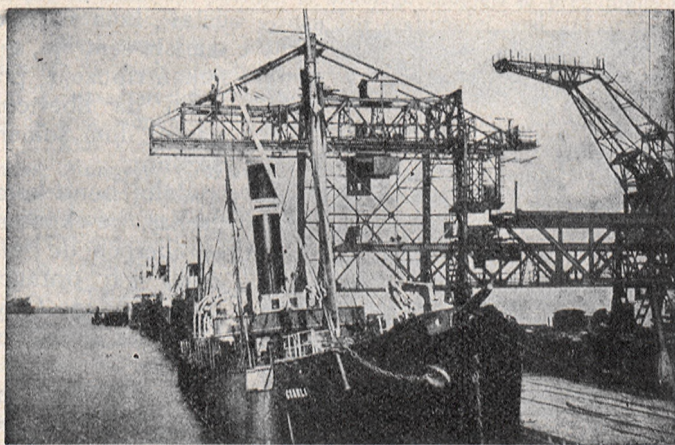
Varsovio, Junio 1933.

P. S. Antaŭ mi kuŝas leteroj de Germanoj. Ne judo Bedaŭrinde mi, pro komprenataj kaŭzoj, ne povas citi iliaj nomojn. En la Esper. mondo tre tre konatajn. Jes, tio estas kelkaj honestuloj, pro kies meritoj laŭ la biblio. Dio ne estus detruinta Sodomon kaj Gomorron. Gloron kaj honoron al tiaj filioj de via patrujo!

POLA MARO KAJ ĜIA HAVENO -- GDYNIA.

Se iu volus observi la polan potencon, ĝiajn kreo- kaj organizan fortojn, li vizitu polan marbordon kaj ĝian havenon — Gdynia. Tie ĉiu ekvidos la dekjaran laboratingaĵon kaj ĉiopovecon de la juna pola ŝtato.

Sur loko de iama maltrua fiŝista vilaĝeto staras nun grandioza haveno komerca. Ĉiuloke bolas vivo en la fiŝista haveno, multegaj boatoj kaj en fiŝista komerc-halo vigla movado. Albordigitaj ŝipoj kun flirtantaj fla-

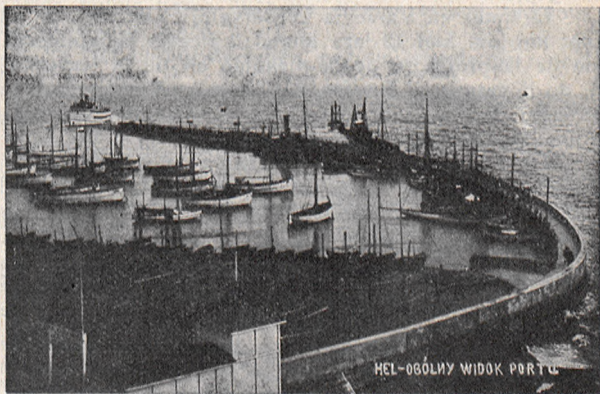
Fragmento de havenaj aranĝoj.

goj svedaj, danaj, norvegaj, germanaj en la haveno atendas sian vicon por plenigi siajn internojn per karbo aŭ ligno. Grandiozaj transportiloj laboras peze, senlace, transigante karbon de vagonoj sur ŝipojn. Cirkaŭe diversaj ma-

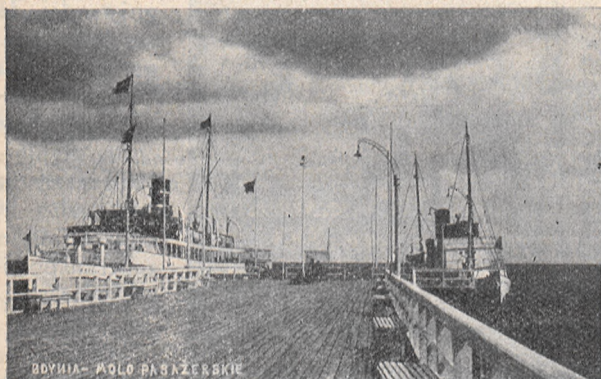
gazenoj por konservi diversspecajn komercaĵojn eksportataj de Pollando. Apude ĉe bordo angla ŝipo kun malaja servistaro. Bronzaj vizaĝoj reciproke amike ridetas. La koroj de pola popolo kreskas! Kaj nun ni rigardu militan havenon — jen vizite alnaĝis angla kontrtorped-ŝiparo, interkonatiĝante kun ne multnombra tamen brava pola milita ŝippanaro.

Kun la disvolvigo de la haveno grandiĝas la urbo mem. Apud kaŝubaj (pola popolologanta apud maro, fiŝkaptistoj.) kabanoj kaj provizoraj domoj kun multnombra reto de stratoj konstruiĝas grandurbaj domegoj vendejoj ktp. La urbo posedas modernan karakteron kaj la loĝantaro plimultiĝas preskaŭ ĉiutage. — Nuntempe Gdynia nombras 35 milojn da loĝantaro.

En la urbo vigla movado, simila kiel en formikejo, belega stacidomo, poŝtejo, bankoj, belaj kaj ĉarmaj kajoj kun belega vidaĵo al vasta griz-verda maro, kiu similas al viva estaĵo balanciganta ŝipojn, velboatojn ktp. Belaj skveroj kaj plibeligado de la mara bordo — ĉio ĉi mirigos ĉiun vizitanton. Jen veraj pulmoj de pola popolo, vera fenestro al la vasta maro, per kiu poloj interkomunikigas kun la tuta mondo.

Generala panoramo de la haveno.

Havena kajo.

okazon ilin admiri la 29-an de junio kiam estis solenata:

„FESTO DE LA MARO“.

E. Mo.

KELKAJ VORTOJ PRI IGNACY PADEREWSKI.

Kiu ne audis jam pri tiu ĉi nomo?

Lia persono reprezentas ja preskaŭ neoficialan ambasadoron de l' pola afero eksterlande. La franca kritikulo Saint-Saëns esprimiĝis, ke Paderewski estas geniulo, kiu hazarde ludas pianon. Tial li unue ekfamigiĝis kiel pianvirtuozo.

Li studis en Varsovia konservatorio, tiam t. n. „Muzika Instituto“ ĉe prof. Strobl kaj am kiel 12 jara knabo li ricevis la diplomon de virtuozeco kaj la titolon de la profesoro de la pianludo en tiu ĉi lernejo. Tamen li deziris perfektigi, do li veturis al Berlino kaj poste al Vieno, kie li lernis ĉe prof. Leszetycki. En Vieno do okazis la unua koncerto de Paderewski kune kun fama kantistino Paŭlina Lucca antaŭ 50 jaroj.

Kaj de tiu ĉi tempo komenciĝis la migrado de l' artisto, kiu jam sorĉis homamasojn. En Parizo oni lin akceptis kun admiro, en Londono komence iom malafable sed hodiaŭ jus en Anglujo li renkontiĝas kun plej granda adoro kaj tie la pentristo Burne - Jones verkis la faman bildon de Paderewski. Antaŭ 23 jaroj la unuan fojon aranĝis P. propran koncerton en New-York kaj ĉi tie komenciĝis la neimaginebla, preskaŭ kapturiga kariera de Paderewski, kiel artisto, unikulo siaspeca, elravita fabelo kreita pere de plej reala efektiveco, ĉar pere de vivo.

Li ludis en Parizo, Belgujo, Ameriko kaj Aŭstralio, preskaŭ en ĉiuj metropoloj de l' mondo. En Ameriko precipe ne ekzistis urbo, kiu ne invitis P. En Ameriko ĝenerale li fariĝis orakolo kaj dio; la artistojn oni taksadis laŭ mezuro de P.

Geniaj komponistoj estis Paganini, Wieniawski, Rubinstein, kiuj mirigis per demona tekniko, la pianludon de Paderewski karakterizas tamen profunda interpretado. Poeto li estas en sia muziko, kaj liaj koncertoj kiel solenaj misteroj fluas el inspiraj tonoj.

En la jaro 1913 li ludis en Malnova Teatro en Kraków. Je la 4-a horo posttagmeze (ĉar li nur posttagmeze ludas) en la salonego, en kiu troviĝas nur 900 sidlokoj, kolektiĝis ĉirkaŭ 2000 personoj. Kiam Paderewski aperis sur koncertestrado, la aŭditorio tute senvole, senkonscie leviĝis, kvazaŭ suverena reĝo montriĝus al nacio. Tiu genia majstro antaŭ ĉiu koncerto havas grandegan timon, ĉar li ĉiam traktas muzikon kiel sanktan apostolecon, kiel pastro celebranta diservon. Tial se Paderewski post kelkaj facilaj komponoj ludis fine Chopin'on, kaj precipe lian mazurkon „A minor“, planan de larvoj de rezigno, ŝvelantan je dolo-

Gdynia ne nur estas komerca kaj marista centrejo, sed ankaŭ ripozejo por miloj da libertempantoj dum somera sezono.

Poloj bone komprenas, ke ekonomia libereco de Pollando kaj potenca disvolviĝo de Gdynia estas de si dependaj.

Ciu do, kiun interesis la pola maro kaj ĝia haveno — Gdynia havis

ro pro la mallibera patrujo, la salonego ŝanĝiĝis je preĝoplena sanktejo kaj multaj personoj ploris, ne nur virinoj kaj maljunuloj, sed ankaŭ maturaj viroj.

Post fino de la pianludo regis silento kiel post preĝprediko. La signaldiro de la genia maŝtro estis ja kaj estas: **Unuigita kaj sendependa Polujo** kaj, ĉar P. estas perfekta oratoro, ĉiu lia parolado en milopa reskribój disvastiĝas en la tuta mondo.

Kiel komponisto li multe verkis antaŭ la milito. Inter aliaj famaj verkoj estas: Menueto, Krakowiak, opero Manru, Albumo de tatraj melodioj. Pri tiuj lastaj li mem rakontas, ke estante antaŭ milito en Zakopane, de montaranoj, ludantaj violonon, li prenis plej belajn siajn melodiojn kaj enkorpiĝis ilian belecon en siaj komponoj. Li ankaŭ skribis simfonion ilustrantan simbole ribelon en 1863 kaj la patriotan ĥoran kanton: „Ho, aglo blanka”.

Apostolo de l' belo, tradukanto de l' poezio ensorĉigita en muziko, eterne juna malgraŭ 73 jaroj en aŭreolo de l' gloro, tutan arton li oferdonas sur altaro de l' patruja amo, disvastigante la sanktan signaldiron de frateca unuigo kaj paco por la tuta homaro.

N. Bertizanka.

IRENA SZCZEPANSKA.

TRO DA ŜANCO EN AMO.

Sinjoro Stanislaŭ Pik, ne tiel bela kiel senhara, estis ĉefe en granda oficejo. Ci tie laboris nur kvindek fraŭlinoj en la aĝo de deksep ĝis sepdek jaroj.

Ĉiutage kaj ĉiuvespere tiu kvindek fraŭlinaj koroj ritme kaj konkorde batadis al ilia sopirinda ĉefe, s-o Stanislaŭ Pik. La efiko de tiu amasa admiro estis bedaŭrinda.

Lia iam korvonigra hararo ŝanĝiĝis je roza luno, brilanta sur lia kapo. La koro iam kavalire floranta, fariĝis peco da ligno. Feliĉa momento liberigis lin fine.

Sinjoro ĉefe forveturis el oficejo, por ripozi dum libertempo.

En vagonaro, li sentis sin feliĉega. Fine li estis sola! Li amos nur neĝon, sunon kaj skiveturon. Fremda hotelo kaŝos lin bone. Neniun virinon ekkonos li! Tri minutojn li estis ebria de l' feliĉo.

Sed la sorto konvinkis lin, ke tri minutoj da feliĉo, por tiel simpla persono kiel S-o Stanislaŭ Pik, devas sufiĉi.

La kupeon eniris bruege pufvanga, ruĝlipa kaj serpentkora fraŭlineto. Fraŭlineto, kies aĝo estis jam nefliksebla...

— Karega sinjoro Staĉjo! — falis sur lian kapon, kiel ŝtono.

— Karega Staĉjo! kiel feliĉa hazardo! Mi nun havas pensionon en Zakopane, do vi devas loĝi ĉe mi. Memkompreneble la kotizo estos tute eksterordinara por vi, kiel por tiel malnova konato kaj por vera viro! —

S-o Stanislaŭ Pik volis sopiri, sed si fermis lian buŝon per pasia kiso.

— Bela komenco! — ploris la animo de la malfeliĉa ĉefe de kvindek fraŭlinoj.

Sed li tre energie antaŭsciigis la posedantinon de pensiono, ke neniun, kaj speciale virinon, volas li ekkoni.

Ŝi promesis ĉion dolĉmiene kaj lacertkore.

Sinjoro Stanislaŭ Pik, ricevis la plej malgrandan sed la plej multekostan ĉambreton je la kvara etaĝo. La ŝtuparoj kondukis nur ĝis tria etaĝo, do li devis iri sur ŝtupetaro.

Sed li sentis sin izolita kaj same feliĉa.

Li senĝene senvestiĝis sin kaj komencis lavi sian vizaĝeton. Sed lia feliĉo daŭris nur du minutojn!

Sen porĉfrapado enfalis lian ĉambron... fraŭlino!

Versimile s-o Stanislaŭ Pik estis speciale ĉarma sen... kravato, kaj kun sapkovro sur vangoj, ĉar la fraŭlino kriegis:

— Aaaa! — kiel sufokata birdeto, sed ne volis forlasi la ĉambron. Do ĉarma Staĉjo, volante ekscii ĉu lia dorso estas ankaŭ tiel plaĉinda, montris ĝin al la fraŭlino.

— Brutalo! — ekkriis la fraŭlino kaj plorante forlasis la ĉambron.

— Feliĉe! — sopiris la malŝanca aŭ tro ŝanca ĉefe.

Sed lia feliĉo daŭris nur unu minuton.

Delikata porĉfrapado. Pijamo tiel roza, kiel lipoj de ĝia posedantino...

— Pardonu kara sinjoro! Servistino ŝanĝis miajn ŝuojn. Mi dubas ĉu vi povos skiveturi en miaj balaj pantofletoj. Se vi volus rebnigi tiun eraron, do venu mian ĉambron, kie estas viaj ŝuoj!

— Dankon! Mi hodiaŭ ne skiveturos. Mi estas fuzulo, tifulo, holerulo.

— Kaj frenezulo! — aldonis ŝi malaperte.

Sinjoro Stanislaŭ Pik, malgraŭ sia forta volo, devis manĝi ĉe komuna tablo.

En la manĝoĉambro atendis lin jam tridek virinoj, unu pastro kaj unu surda, okdekjara junulo.

Sinjoro Pik, sentis sin kiel Tantalo ĉe Lukullo. Kiam li manĝis, sesdek manoj ŝovis al li telerojn, pladojn, glasojn k. t. p. Do li tute ne povis manĝi. Sesdek okuloj kalkulis kion li trinkis, sesdek okuloj aŭskultis kion li diris, kial li ridis k. t. p.

Reveni sian ĉambron montriĝis vana deziro. Li devis amuzi en la salono tridek soifantajn virinojn.

Kun unu li devis boksi, por alia stariĝi sur la kapo, kun tria danci botokudan dancon. La alia volis lin tuj instrui Esperanton, Ankorau alia volis scii, kiamaniere kisas ĉefo de kvindek fraŭlinoj. Dumtempe ĉambristino alportis tridek amleterojn. En ĉiu letero, ĉiu virino fiksis alie rendezuon. Genia penso venis al lia kapo. Li promesis al ĉiu virino renkonti ŝin tiuvespere, sed kun ĉiu aliloke.

La efiko estis fine grandioza. Kiam aperis vespero, ĉiuj virinoj diskuris.

— Sola! sola! — kantis la koro de la malfeliĉa ŝanculo dankeman himnon.

Sed lia feliĉo daŭris nur duonon da minuto. Enirante sian ĉambron li ŝanĝiĝis je la salkolono.

En lia propra lito kuŝis du fraŭlinoj, kaj ili interdisputis tiel fervore kaj laŭte, ke lia eniro estis tute ne rimarkita de ili. S-o St. Pik kaptis sian ĉapelon kaj sen pakajojn forlasis la pensionon, prenis la unuan vagonaron, kaj de tiu momento neniu plu sciis pri s-o Stanislaŭ Pik, kiun perdis tro ŝanco en la amo! —

ASOCIO DE POLA INSTRUISTARO KAJ ESPERANTO.

Dank' al klopodoj de s-o mgr. fil. Arkadiusz Mirkowicz, instruisto, fondiĝis Esperantista Sekcio ĉe **Związek Nauczycielstwa Polskiego** (Asocio de Pola Instruistaro). La 12. VI. la Sekcio organizis por la instruistoj unuan pollingvan propagandan prelegon de s-o **Borys Strelczyk** sub titolo: **Sur vojo al reciproka interkompreniĝo** (Na drodze do porozumienia). La prelego prezentis historie - kritikan revuon de problemo de la lingvo internacia, kaj ĝian solvon per Esperanto. Ĝi estis malfermita de unu el estraranoj de la Asocio, kiu en sia parolado substrekis favoran al Esperanto pozicion de la organizo.

Związek Nauczycielstwa Polskiego estas centra kaj plej grava organizo de Pola Instruistaro kun ĉefa sidejo en Varsovio, mombas proksimume kvindek milojn da membroj kaj koncentrigas la tutan instruistan vivon en Pola Respubliko. En la Estaro de l' Asocio troviĝas bone konataj en Polujo nomoj de senatano **Nowak**, (prezidanto), parlamentano **Smulikowski**, ĝenerala sekretario kaj redaktoro **Suda** k. a. Ankaŭ membro de la Asocio estas s-ano **Gluchowski**, konata malnova, esperantisto, aŭtoro de multaj presperantaj artikoloj en polaj infanaj kaj pedagogiaj revuoj. La Asocio eldonas kelkajn asociajn kaj pedagogiajn organojn, en kiuj ofte troviĝas presperantaj komunikoj. Lastatempe, dank' al energia agado de s-o Mirkowicz, la Asocio certigis al la Sekcio enkondukon de konstanta anguleto en la ĉefa kaj centra semajna organo „**Głos Nauczyciel-**

ski" (Instruista Voĉo) por regulaj esp-aj lecionoj, krome propran ejon por Esp-ista Sekcio kaj esp-aj kursoj en unu el multenombraj ĉambroj de sia granda, belegu kaj luksa konstruaĵo, kaj fine certan ĉiurilatan kunlaboradon. —

Alvoko! Ĉiuj esperantaj kaj favoraj naciaj gazetoj en ĉiuj landoj estas varmege petataj por bono de Esperanto en Polujo kaj por definitiva akiro de la iam favoranta al Esp-o grava Asocio de Pola Instruistaro, kaj fine por propaganda celo en siaj landoj — represi ĉi tiun komunikon kaj bonvole alsendi koncernaĵn numerojn (preferinde po du) laŭ adreso: S-o B. Strelczyk, **Warszawa IV**, Zygmuntowska 13, m. 5. Polufo. La alsenditaj numeroj, kiujn oni preparolos en „Instruista Voĉo“, valoros kiel provnumeroj por organiziganta sekcia biblioteko kaj samtempe, kiel propaganda materialo; ili havos konvinkan signifon por la supre nomita Asocio.

Esperantista Sekcio
de Związek Nauczycielstwa Polskiego
Warszawa, ul. Dobra Nr. 6., Polujo.

AL POLLANDA ESPERANTISTARO!

Ni ĝoŝas povi informi vin, ke -realigante la decidon de VI Konferenco de PED. en Lublin pri kunlaboro de UEA kun la Naciaj Societoj, la Ekzekutiva Komitato de Pollanda Esperanto-Delegitaro subskribis la 15-an de majo n. j. „Interkonsenton“ kun la Komitato de Universala Esperanto-Asocio en Genevo.

Laŭ tiu interkonsento ĉiu membro de UEA estos samtempe konsiderata, kiel ano de grupo, apartenanta al P. E. D.

UEA pagos al PED kotizon por ĉiu sia membro en Polujo kaj helpos P. E. D. en ĝiaj propagandaj laboroj. Unua komuna paŝo estos eldono de pollingva varbilo, kies manko estas nun akre sentata dum varbado por nia lingvo.

Ĉiu membro de UEA, krom la konscio, ke per sia kotizo li apogas samtempe ambaŭ organizaĵojn, havos el tiu interkonsento realan utilon, ĉar sendepende de la kategorio de sia membreco li rajtos ricevi „Polan Esperantiston“ por speciala rabatita prezo de nur 5 zlotoj jare. Ĝis nun tiun favoron povis profiti nur Membro-Abonantoj de UEA.

Tiu „Interkonsento“ estos komenco por la unuecigo de la Esperanto-movado en la tuta mondo. La bazo por tiu unuecigo estas jam akceptita dum lasto okazinta en Genevo en Majo n. j. konferenco de reprezentantoj de UEA kaj de Naciaj Societoj.

Neniu do hezitu plu aliĝi al UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO, nunjare festanta la 25-jaran jubileon de sia servado al la Esperantistaro!

Ĉiu konscia Esperantisto aliĝu senprokraste al UEA kaj per ĝi ankaŭ aŭtomate al nia landa organizaĵo — al PED!

Vivu la kunlaboro de UEA kun PED por la antaŭenpuŝo de nia sankta afero en Zamenhofa naskolando!

Kraków — Białystok, la 1. 6. 1933.

Prof. Dro Odo Bujvid,
Prezidanto de P. E. D.,
Komitatano de UEA.

Jakobo Ŝapiro
Ĉefdelegito de UEA.

ATENTU UEA-ANOJ!

Konforme al la „interkonsento“, subskribita de PED kaj UEA, ĉiuj UEA-anoj, pagintaj sian kotizon por la jaro 1933, estas aŭtomate aligitaj ankaŭ al PED. Nenia aparta kotizo por tio estas pagota, ĉar UEA mem pagas ĝin al PED.

La nova Jarlibro por la jaro 1933 jam aperis. Ĝi estas bela, ampleksa libro kun interesa enhavo. Ĝin ricevas ĉiuj membroj (krom Helpmembroj). Novaj membroj kaj membroj, nun repagantaj sian kotizon, ricevas ĝin tu post pago de la kotizo.

Ciu membro denun rajtas ricevi „Polan Esperantiston“ por rabatita prezo de nur 5 zl. jare. La mendojn kun mono sendu al la Ĉefdelegito J. Šapiro en Białystok, Marsz. Piłsudskiego 33 (PKO-konto No 60.047) aŭ pagu al via loka Delegito. Ne sendu la mendojn al la Administracio de „Pola Esp.“ en Krakovo, ĉar ĝi ne akceptas rektajn rabatitajn abonojn!

Ĝis 1-a de junio n. j. pagis sian kotizon por la jaro 1933 entute 258 membroj en Polujo.

Detala Bulteno aperos en sekvonta No de „Pola Esperantisto“, kiu denun enhavos en ĉiu ampleksajn informojn pri UEA, grava'n por ĉiuj membroj.

Se vi ne pagis ankoraŭ vian kotizon por la jaro 1933, rapidu ĝin fari por ricevi la belan Jarlibron ktp.

Se vi deziras specimenon de „Esperanto“ postulu ĝin de la Ĉefdelegito, kiu plezure sendos ĝin al vi senpage.

J. Šapiro, Ĉefdelegito de UEA.

MALOFTA VERKO ESPERANTA.

Mi nomas ĝin malofta, pro kelkaj kaŭzoj. La ĉefa, ke el la hebrea lingvo, la vera hebrea, tiu de la Biblio, ĝis nun aperis nur tre, tre malmulte en Esperanto. Preskaŭ per la kvin fingroj de unu mano estas kalkuleblaj la tradukoj el tiu lingvo en Esperanton. Kaj tute sendisputa estas la fakto, ke „Merkado“ estas la unua en Esperanton tradukita hebrea romano. Tiu fakto mem meritigas ĝin je mencio. Sed krome, ekzistas alia kaŭzo por elstarigi tiun tradukon el la abundo da verkoj esperantaj: ĝia lingvaĵo. La tradukisto L. Wiener (Leono Wienano) distingigas per hodiaŭ ne plu multe trovebla Zamenhofa stilo. Oni rimarkas ĉe li, ke li studis bone en la „Verkaro de Zamenhof“, eldonita de Hachette.

Kaj tamen, kiel kritikisto mi — eble ĝuste pro tiu boneco de la libro — ne povas ŝpari al la tradukinto kelkajn riproĉetojn. Almenaŭ al mi tiaj ŝajnas. Al mi ne tute senripoĉaj ŝajnas jena: esprimoj: „kun kuro de l'tempo“ (paĝo 17 linio 13-a kaj aliaj). Pli bona estas „post ia tempo“, „post paso de ia tempo“ k. s. „Pro timo antaŭ la rabistoj“ (paĝo 27 linio 5 de de malsupre) same ne povas estis tute senripoĉa. Oni ja ne limas antaŭiu, sed proiu. Mi ne uzus novan vorton kia estas „difuzi“ (p. 34, linio 34 de mals.). Intence mi ne donas la signifon de tiu novaĵo, estante absoluta fundamentisto. „Urĝi“ estas, laŭ mi, nel Transitiva, alie ol sur p. 36 linio 1-a. Mi ne uzus „esti en stato“ anstataŭ „povi“, kvankam mi konfesas, ke la ĉefaj europaj lingvoj ĝin konas... (p. 45 linio 3-a). Ĉu vizaĝo povas esti laŭlonga? Mi dubas. (p. 47. „Profundaĝa“ ne ŝajnas al mi tute internacia p. 71). „Flugilo“ en la signifo de „flanko“ am delonge estas anstataŭigita per nova vorto, kiun eĉ tia konservulo kia estas mi, preferas, se oni ne volas kontentiĝi per la simpla „flanko“. Sur paĝo 95 ensteliĝis evidenta plumeraro: „depost li disiĝis“ anst. „de (post) kiam“. Ĉu oni povas „atribui al iu parton de kapitalo“ anstataŭ simple „doni“, „havigi“, mi dubas. „Imagi“ anst. elpensi (p. 103?) estas eraro. „Strebi“ (p. 118) estas novaĵo kiun mi principe malkonsilas. Fine „legitimajo“ (p. 125) devas esti anstataŭigata per „legitimilo“. Mi esperas, ke tio estas baldaŭ obligota. Mi deziras al la verko, ke ĝi baldaŭ disvendigu. Ĝi meritas tion. Ja la rimarkigoj, kiujn mi ne ŝparis, venas de mi, kiu estas pri tiaj aĵoj ekstreme severa! Sed ili venas ne de malamiko. Tute kontraŭe: al verkaĉo ia aŭ mi re dediĉus tiom ege da atento.

Tute same multe da laŭdindajoj mi povus citi el la verko, kiel multe mi faris da riproĉetoj. Inteligenta leganto ŝa scias dife encigi inter riproĉeto kaj mal-laŭdo.

Speciale plaĉis al mi „inspiri al si kuraĝon“ dodawać sobie otuchy, odwagi Pri eĝa lingva sento de la tradukinto atestas la esprimo „devontigi sin“ zobowiązać się. Kvankam oni povas disputi ĉu ĝuste „devontigi sin“ estas plej ĝusta kaj enkondukinda (mi mem uzas „develigi sin“, „deve-ligi sin“, „surpreni la devon“ k. s.), tamen la esprimo mem pravas, ke Wiener estas memstara kaj pensema lingvouzanto da kiuj ni havas tiom, malmulte inter tradukistoj. Oni vidas, ke li pripensas multe, preskaŭ ĉiu vorto, kiun li estas uzonta, estas pricerbumata de li, kun la intenco, liveri al la esperantista verkon indan, kiu superdaŭrus la momentan erauzadon.

Dr. Leopold Dreher L. K.

LA BILANCO.

La sezono estas jam malantaŭ ni. Envere en Vaŝavo oni turnas kelkajn novajn filmojn, sed ili estas jam destinitaj por nova sezono. Kaj nun kiam oni devas fari bilancon, aperas la unua, la ĉefa demando: ĉu pola filmo atingis jam nivelon de tiaj el eksterlando?

Oni povas esti pli aŭ malpli favora por pola filmo. Pli multnombraj ol entuziasmuloj estas nigraj pesimistoj, kritikemuloj, kiuj kritikis la filmon nur tial, ke ĝi estas pola. Sed eĉ la plej „koraj“ malfavoruloj konfesas, ke nia filmo forlasis jam lulilon. „Jam“ verdirante estas por tio la plej lasta tempo. Kaj la maturiĝo ne estas facila. Kontraŭ si havis nia filmo ne nur indiferecon de pola publiko, sed ĝi devis batali ankaŭ kun antaŭjuĝoj, cetere parte motivigitaj.

Kaj ĝi batalis kun pli aŭ malpli granda sukceso. Sed de post iu tempo la progreso de pola filmo estas pli kaj pli evidenta, kaj tial oni nun jam povas kuraĝi la menciitan bilancon fari.

Mi rememoras pli menciindajn filmojn:

„Princino Łowicka“ montris jam grandan progreson. La reĝisorado estis bona, kaj la ludo de Stefan Jaracz estis tiel subtila kaj impresa, ke jam dank' al tio la filmo havis certigitan sukceson. Kiel unuan provon de pola ekzota filmo ni vidis „Voĉon de la dezerto“. Ludis Nora Ney, Bodo, Brodzisz, kaj oni povas konfesi, ke tiu ĉi provo prezentis sin kontentige. Laste ni vidis filmon s. t. „Sub Vian Defendon“ kies jam roldistribuo (Majja Bogda, Brodzisz, Walter, Samborski) ne povis ne allogi. Provis imiti filmojn de Rene Clair „Palaco sur radetoj“. Kel kajn momentojn ĝi havis vere bonajn.

Sed la granda parto de nunsezonaĵaj polaj filmoj estis komedioj. Mi jam skribis pri tiu komedimano „Ulanoj, ulanoj“ la unua pola komedio apartenas ankoraŭ al pasinta sezono. Ĝia humoro ne estis tro delikata. Kaj ĝi havis ankaŭ necesan econ de unua pola filmperiodo: ĝi priskribis vivon de... soldatoj. Poste ni vidis „Cent metroj da amo“ sportan komedion kaj pli malpli de la sama kvalito 10% por mi“. Kiel granda progreso montris sin filmo „Al ĉiu estas permesite ami“ — kaj finis tiun komediperiodon „Lia escelenco... komizo“. Tiu ĉi lasta indas esti preparolita eĉ en kelkaj vortoj. Ĝi havis tute alian vizaĝon: mankis soldatoj policianoj, kaj t. n. ŝmocesoj. La reĝisoro (Michał Waszyński) montris al ni kelkajn scenojn indajn je ideoj de René Clair. Bodo kiel kutime estis bonega. Brave akompanis lin fama dramaktorino Ĉwiklińska kaj simpatia kaj bela Ina Benita. La ĝenerala impresio estas fortiga. Estas evidente ke ni progresas.

Sed ni vidis ankaŭ filmojn, kiuj por pola produkto ne estis tre laŭindaj. Kiel ekzemplon mi citas filmon „Blanka Veneno“. Tiajn filmojn ne povas savi eĉ tiaj artistoj, kiel ekz. Stefan Jaracz.

Tamen pli granda parto de nunsezonaĵaj polaj filmoj estis tute bona. Kaj oni devas menciĝi ankoraŭ unu aferon: la teknika flanko, kiu antaŭ nelonge ankoraŭ brave helpis al ekesto de antaŭjuĝoj kontraŭ pola filmo, ĝi estas nun kontentiga. Ankoraŭ unu bonvalora eco, kiu rajtigas la optimismon. Eli.

ĈU VI SCIAS, KE...

... Reĝisoro s-ro Szaro turnas faman verkon de Żeromski „Historio de l' peko“. En ĉefaj roloj aperos: Karolina Łubieńska, Bogusław Samborski kaj Damięcki, kiu debutas en tiu ĉi filmo.

... Film-produktejo „National“ preparas filmon el la vivo de studentoj de mara lernejo. En ĉefaj roloj: Pogorzelska, Dymśza, Tom, Walter, Cybulski.

... En Białowieża reĝisoro A. Ford turnas filmon „Lulu“: Ĉefajn rolojn ludos Alma Carr kaj Zbigniew Staniewicz.

... Film-produktejo „Blok“ turnos filmon kun spiona enhavo, kies ĉefan rolon ludos Hanka Ordonówna.

... La unua filmo de pola ĉefa kunlaboro havos titolon „dekdu seĝoj“. En ĉefaj roloj ni ekvidos majstrojn de la humoro: Vlasta Burian (kiu jam venis Varsovion). Adolf Dymśza, Konrad Tom kaj Zula Pogorzelska. Reĝisoras s-roj Mac Fric kaj Michał Waszyński.

D I S T R A J O J

ENIGMOKONKURSO.

En nuna numero ni presas la lastan enigmon de nia unua enigmokonkurso. Solvojn de tiu - ĉi enigmo oni povas sendi ĝis 31 de VIII. La lotumado okazos en Krakovo „Societo Esperanto“ (Smoleńsk 9), la 4 de IX. je 8 vespere. Partopreni la lotumadon povos ĉiu, kiu atingos minimume 12 punktojn. Premiojn ni fiksas tri: 1) Gvidlibro tra Pollando kaj Gdańsk, 2) kaj, 3) po unu libro de la novelbiblioteko.

ENIGMO N-RO 6.

St. Mioble	K. Renole	K. Romeo Cist
------------	-----------	---------------

Kian profesion havas tiuj ĉi sinjoroj?

Pro solvo de tiu ĉi enigmo ni kalkulas tri punktojn.

Solvo de enigmo n-ro 2. 1. Piloto, 2. Oriento, 3. Lama, 4. Anonco, 5. Erinisto, 6. Semajno, 7. Ponardo, 8. Esperantisto, 9. Rabotisto, 10. Argumento, 11. Nordo, 12. Tenti, 13. Ikaro, 14. Simio, 15. Torĉo 16. Oro. — Tutajo: Pola Esperantisto.

Solvo de enigmo n-ro 3. Domo — Doto — Koto — Kato — Rato — Rimo — Romo — Homo.

Solvo de enigmo n-ro 4. La devo de ĉiu esperantisto estas fervora propagando de nia ideo.

Solvo de enigmo n-ro 5. Ĉiu varbu novajn abonantojn.

En lastaj „Distrajaj“ troviĝis eraro. La solvojn oni nome povis sendi ĝis 15 de junio.

STATO DE LA KONKURSO:

po 15 punktoj: Hanka Kantorowicz (Kraków), Józef Bulski (Lubania).

po 14 „ Inĝ M. Chmieliński (Nowogródek).

po 12 „ Z. Zawadzki (Warszawa).

po 8 „ Marja Lencznar (Jelna), Janusz Patalong (Bydgoszcz),

po 7 „ Stefa Unterweiserówna (Kraków), Anna Rettizanka (Kraków),

po 3 „ Andrzej Batanda, Wa Za, Fela Zolman, Eugenjusz Pietrzak.

(Daŭrigota).

NOVAĴOJ EL ESPERANTUJO

ESPERANTO EN JAPANUJO.

Kiel informas la esperantistaj jurnalaj, estas nun en Japanujo 47.000 organizitaj esperantistoj. Oni ne devas forgesi ke la organizitaj prezentas sin ĉiam malpli ol kvarono de la tuta nombro de esperantistoj.

„LA JUNULARO KAJ LA MONDPACO“ ANKAŬ EN ESPERANTO.

„La junularo kaj la mondpaco“ — ĵen la titolo de la porjunulara gazeto, redaktita de la komisiono por edukado, de la unuigo por „Ligo de Nacioj kaj la Paco“, okaze de la „Tago de Bonvolo“. En la nuna ĵaro ĝi aperis ankaŭ en Esperanto.

ESPERANTO ĈE LA HUNGARA POŬTO.

La reĝa hungara poŝto ĵus aperigis serion de 16 ilustritaj poŝtkartoj po 16 fileroj. La klariga teksto estas farita en hungara, franca kaj esperanta lingvoj

LA PLEJ GRANDA KANTFESTO DE LA MONDO.

Kiel informas la Internacia Centra Komitato de la esperanto - movado, la 23—25 de junio okazis en Tallin (Reval) la 10-a tutlanda kantofesto. Tiu jubilea kantofesto, estis la plej granda ne nur en Estonio, sed ankaŭ en la tuta mondo. Partoprenis ĝin 653 kantoroj kaj orkestroj kun pli ol 20.000 personoj, kiuj

sub la gvidado de la plej eminentaj estonaj forestroj prezentis amasajn koncertojn de la originala estona muziko.

En la kadro de la kantfesto okazis ankaŭ granda muzika ekspozicio, grandiozaj liberaeraj teatro-prezentadoj kaj tiuj de estonaj popolaj dancoj.

HUNGARUJO. En Budapeŝto fondiĝis Hung. Esp. Pedagogia Soc., al kiu aliĝis jam pli ol 1600 hungaraj profesoroj kaj instruistoj. Reprezentanto de l' ministerio por publika instruado en sia salutparolado akcentis, ke la registaro havas grandan intereson pri la funkciado de la nova societo.

HISPANUJO. La Nacia Patronaro por Turismo ĵus decidis subvencii la porturisman peresperantan laboron de Hisp. Esp. - Asocio per 2500 pesetoj. Por frappe prui al la Patronaro la utilon de Esp., la Esp. - societoj kaj grupoj estas petataj sin turni al la Patronato Nacional del Turismo, Strato Medinaceli, 2 Madrid, Hispanujo, kun gratulo kaj peto, sendi duoblan senpagan specimenon de la priturismaj Esp. - eldonadoj, kiuj aperos en la plej proksima tempo.

RUMANUJO. En la revuo „Vegetarismul“ aperis paĝo en Esp. kun alvoko finiĝanta per frazoj: „Fariĝu pioniro de Esp.! Vivu vegetare!“, klariganta, ke ambaŭ movadoj devas sin interhelpi. Post resumo de l' aperintaj artikoloj estas jena peto, kiun ni volonte represas: „Ni petas la samideanojn, kiuj volas nin helpi propagandi Esp. inter rumanaj vegetaranoj, kunlabori al nia revuo per tradukoj de ĉefaj artikoloj el iliaj naci-lingvaj vegetaraj revuoj.“

Ĉeokaze ni esprimas nian miron, ke pri la Esp. -movado en Rumanujo, malgraŭ posedo de tiel famaj esp-istoj, kiel s-oj Morariu kaj Pragano, oni povas preskaŭ nenion aŭdi. Kial?

LA KRISTANA ESPERANTISTA LIGO INTERNACIA (K. E. L. I.),

oficejo: Paul Hübner, Pölkenstrasse 4, Quedlinburg (Germanujo), konstante kreskas. Ĝia organo „Dia Regno“, kies eldonado ĉesis en la jaro 1914 a, nun denove eliras en pli bela aranĝo deĉest la Pariza Kongreso kaj tre bone subtenas la varbadon de anoj.

La ligo nun havas specialan emblemon: La terglobo, sur kies meridianoj estas la literoj K. E. L. I. sur la norda poluso troviĝas biblio kaj sub ĝi la kruco, sur la suda poluso la verda stelo, ĉirkaŭ la rando de la terglobo la vortoj: La Evangelio per Esperanto. Oni eldonas tre belajn sigelmarkojn kun tiu ĉi emblemo, kiuj estas haveblaj por 2 respondkuponoj po 100 ekzempleroj.

En Germanujo kaj en Nederlando oni fondis naciajn sekciojn de K. E. L. I. por pli etika varbado en la nacia lingvo. En Nederlando oni eldonas nacian organon: „Kristana Gazeto“.

Por la Jubilea Kongreso de Esperanto en Köln la ligo preparas la protestantan Diservon, en kiu oni prezentos belajn forkantojn en Esperanto. Ĉiu kongresano ricevos la programon de la Diservo. Krom tio la K. E. L. I. aranĝos du fakkin-sidojn por siaj anoj.

„INTERNACIA POKALO DE L' PACO“.

Ni ricevis la ĉi-suban leteron kun vere pripensinda enhavo. Ni reprenis ĝin sen esencaj ŝanĝoj, kvankam ni konscias, ke en nuna formo la ideo ne estas efektivebla. Represante, ni volis nur konatigi la ideon, por ke la interesitoj povu turni sin laŭ la indikita adreso. Al la proponinto ni sincere bondeziras belan efikon.

La Red.

Bonvolu sciigi min, kiel mi povus anonci en ĉiuj esperantaj gazetoj la sekvan proklamon:

Estimataj gesamideanoj!

Esperantistoj povas disvastigi la ideon de l' Paco.

Ja nuntempe ekzistas diversaj sportaj pokaloj, ekzemple „Davis“ aŭ flugista „Challenge“. Kara Esperantistoj! Por disvastigi la respekton al amo de l'

pacema kaj konkorda vivo donu la iniciaton pri la „Internacia Pokalo de l' Paco“!

Ĉiujare „La Internacia Pokalo de l' Paco“ apartenos al tiu nacio, kiu estos
LA PLEJ PACEMA.

Mi afable petas ĉiujn juristojn de ĉiuj landoj pripensi la statuton de tiu ĉi valora distingilo.

Ni ne volas militon!

Ni volas labori por la Feliĉo de l' Tuthomaro!

Ni subtenu ĉian Ideon de l' Paco!

Ĉiam rekompencu de l' tuta koro la rimarkilojn de l' Frateco inter ĉiuj nacioj!

Mi proponas, ke la centrejo por efektigi la I. P. P. estu en Ĝenevo ĉe U. E. A., kaj tien mi petas direkti la eventualan monhelpon.

Mi afable petas, bonvolu ankaŭ traduki en aliajn lingvojn la konvenan vian propran proklamon al alilanda gazetararo. Ni kunhelpu al disvastigo kaj enamiĝo de pacamaj ideoj.

Vivu la interkompreniĝo de l' popoloj!

Vivu la Vera Krista Amo al ĉiuj proksimuloj sen diferenco pri nacieco!

Vivu la Tutmonda Paco!

Kun fratsaluto

Warszawa, ul. Nowomiejska 26 m. 18

Eugenjusz Jasiewicz

DE LA REDAKCIO.

En unuaj tagoj de julio la Krakova Esperantistaro suferis grandan perdon. Unu el plej malnovaj niaj samideanoj s-o Leopold Goldberger foriris subite en transmondon. Funebrante kun lia familio, ni esprimas al ĝi nian koran kunsenton. Ĉiam laborema, fidela al nia ideo, li estis modelo de vera esperantisto — tial li lasis ĉe ĉiuj konantaĵ lin ne forviŝeblan rememoron.

Postferia n-ro de P. E. aperos komence de septembro.

RADIO.

Programo de la plej proksimaj Esperanto-prelegoj estas jena: 26 VII. Prof. dro Odo Bujwid: Esperanto kaj rolo de poloj en ĝia disvolvo. — 9 VIII. S-o Z. Sobolka (blindulo): Projekto al blinduloj en Polujo (la prelego okazos el Lwów, Warszawa).

La prelegoj komenciĝas precize je la 22 h.

ADRESSANĜO.

La nova adreso de La Juna Batalanto kaj de la internacia sekretariejo de Mond'unularo Katolika (MOKA) estas nun:

La Juna Batalanto, Dro Wilhelm Solzbacher, 77, Montée de Pilate, Luxembourg — Eich, Luksemburgo.

PRZEDSTAWICIELE — REPREZENTANTOJ:

Białystok — Esperanta Societo Zamenhofa, Polna 4.

Katowice — Societo de Esperanto Amikoj, Wawelska 3.

Paryż — S. Grenkamp, 117. Bd. Jourdan.

Warszawa — Pola Stud. Esperantista Societo, Leszno 99. m. 5.

PRENUMERATA: rocznie zł. 8.—, półrocznie zł. 4.— Dla Towarzystw i grup esper. (przy przesyłce najmniej 5 egz. pod jednym adresem) prenumerata roczna zł. 6.— Zagranicą: 1 dol. Numer pojedynczy zł. 0.70.

OGŁOSZENIA: 1/2 strony zł. 80.— 1/4 strony zł. 15.— 1/8 strony zł. 10.— Korespondencja: małe ogłosz. z 10 słów (prócz adresu) zł. 1.—

ABONO: jare zł. 8.—, duonjare zł. 4.—. Por societoj kaj grupoj esperantistaj (ĉe sendo de minimume 5 ekz. al unu adreso) jarabono zł. 6.— Eksterlande 1 dolar. Aparta numero zł. 0.70.

ANONCOJ: 1/2 paĝo zł. 80.— 1/4 paĝo zł. 15.— 1/8 paĝo zł. 10.— Korespondado: anonceto de 10 vortoj (krom adreso) zł. 1.—

REDAKCIO KAJ ADMINISTRACIO: KRAKÓW, LUBICZ 34. KONTO P. K. O. NR. 400.000

Drukarnia L. Gronusia i Ski, Kraków, ul. Stolarska 6.

Redaktor odpowiedzialny Juliusz Kriss.

**KUPONO N-RO 4
POR**